

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט

פנינו תר-גום יזכרתו

מ-שת תצור-

חידושים ופנינים
בפרשנות המקרא
מתרגום יפתח מן עוזיאל

הרב מאיר שפריר

פניני תרגום יונתן

הרב מאיר שפיר

מחבר הספר
"משמעות האותיות"

כל הזכויות שמורות

בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות:

05832-628-54

0686762@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל:

0686762@gmail.com

נשמח לקבל הארות והערות

קטת
עימוד ועיצוב

☎ 050-412-452-4

✉ Kesetgraf@gmail.com

נידוני הפרשה בתרגום יונתן

והס יקחו את הזהב • האם בגדי הכהונה באו מתרומת הלשכה או מממון הכהנים? 7.....

חשן עשפט • למה שימש 'חשן המשפט'? 7.....

ארבעה טורים אבן • לפי איזה סדר סודרו שמות השבטים בטורי האבנים? 7.....

האורים והתנעים • מהו סוד כוחם של האורים ותומים? 7.....

תכלית בגדי הכהונה המבוארים בתרגום יונתן ..... 7.....

כל הנוגע בעזבח יקדש • האם יש איסור לזר לגעת במזבח? 7.....

לא תעלו עליו קטורת זרה • האם איסור זה כולל גם ישראל שמקטיר קטורת? 7.....

תוכן עניינים דיגטלי

מעבר לעמוד המבוקש

באמצעות לחיצה על השורה המקשרת

פרשת תצוה

**והם יקחו את הזהב • האם בגדי הכהונה באו מתרומת
הלשכה או מממון הכהנים?**

**(שמות כח, ה) וְהִם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת
הָאַרְגָּמָן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ:**

והם יקחו, - על מי מדבר הפסוק?

ברש"י מפרש שפסוק זה המשך לפסוקים הקודמים המדברים על חכמי הלב שנצטוו לעשות את הבגדים, ואלה הבגדים אשר יעשו וכו', והם יקחו - החכמי לב יקחו מהעם המתנדבים, את התכלת ואת הארגמן וכו', ויעשו מזה בגדים לכהן גדול.

אולם ת"י מפרש באופן שונה:

**וְהִינוּן יִסְבוּן מִן מְמוֹנְהוֹן יֵת דְּהָבָא וְיֵת תְּכֵלָא וְיֵת אַרְגָּמָנָא וְיֵת צִבְע
וְהוֹרֵי וְיֵת בּוּצָא:**

[והם יקחו מממונם את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת
השש].

ת"י לא מפרש מי זה 'הם', אך מדבריו עולה שהפסוק מדבר על אלו שצריכים להביא מממונם את החומרים של בגדי הכהונה. והיות ולא מסתבר שחכמי הלב יצטרכו לנדב את החומרים בע"כ כוונתו של ת"י לכהנים, שהם צריכים לקחת מממונם את החומרים לבגדי הקדש.

יתכן שת"י דייק זאת מהלשון 'והם' כי אם באים משל הציבור מה בא הכתוב לומר 'והם יקחו' הלא מסתמא זה משל ציבור כמו שאר הדברים שבאים משל ציבור. (נו"כ יונתן)

אולם ברש"י (תצוה כח, ד) הביא את דברי התו"כ "ועשו בגדי קדש", מתרומה המקודשת לשמי. וכן בגמ' (יומא ל (לגבי בגדי עבודת יוה"כ נאמר שנוטל הכה"ג את שוים מתרומת הלשכה, ואם רוצה בגדים יקרים מאלו משלם מכספו. וכתב התוספות יום טוב (שם) שמכאן למד הרמב"ם [שקלים ד ב] שכל בגדי הכהונה באו מתרומת הלשכה.

וצ"ע מה מקורו של ת"י לחידוש זה.

חשן משפט • למה שימש 'חשן המשפט'?

**(שמות כח, טו) וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מְשֻׁפָּט מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב
בְּמַעֲשֵׂה אֶפֶד תַּעֲשִׂנוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי
וְשֵׁשׁ מְשֻׁזַּר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:**

מדוע הוא נקרא חושן משפט?

וְתַעֲבִיד חוֹשֶׁן דִּינָא דְבֵיהּ מְהוֹדַע דִּינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּאַתְּכַפִּי מִן דִּינֵינָא
וְסֻדְרֵי נְצַחֵן קְרִבְיָהוֹן וְלְמַכְפָּרָא עַל דִּינֵינָא עוֹבְדֵי אֹמֵן הִי עוֹבְדֵי אֶפֶדָא
תַּעֲבִדְיָנִיהּ דְּהִבָּא תִּכְלָא וְאַרְגָּוָנָא וְצִבְעֵי זְהוּרֵי וּבּוּץ שְׁזִיר תַּעֲבִיד וְתִיָּהּ:
[ותעשה חושן משפט אשר בו נודע דיניהם של ישראל, שנתכסה מן הדיינים,
וסדרי נצחונות מלחמותיהם ולכפר על הדיינים. מעשה אומן. כמעשה אפוד
תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר תעשה אותו].

עיקרי הדברים כבר מובאים ברש"י שעניינו של חשן המשפט הוא כדי להודיע את דיניהם של ישראל, ולכך נקרא בשם זה.

בת"י מביא את תפקידו הנוספים של חשן המשפט, שעם חושן זה נועצים טרם היציאה למלחמה, ואף הוא מכפר על הדיינים. (מהטעיית הדין - ירושלמי יומא ז, ג)

וכך איתא בחז"ל:

חשן משפט - מלמד כשהן יוצאים למלחמה שואלין באורים ותומים אם לנצח אם לינצח, לכך נקרא חושן משפט. (מדרש הגדול מובא בתו"ש כאן).

חשן משפט מכפר על הדיינים, שנאמר 'ועשית חושן משפט' (זבחים פח:).

ארבעה טורים אבן • לפי איזה סדר סודרו שמות השבטים בטורי האבנים?

**(שמות כח, יז – כ) וּמִלֵּאתָ בּוֹ מִלֵּאת אֶבֶן אֶרְבַּעַת טוֹרִים
אֶבֶן טוֹר אָדָם פֶּטְדָה וּבִרְקַת הַטּוֹר הָאֶחָד: וְהַטּוֹר הַשֵּׁנִי
נֶפֶךְ סַפִּיר וַיְהִלֶם: וכו'.**

לפי איזה סדר סודרו שמות השבטים? האם לפי סדר לידתם? או לפי סדר חשיבות אחר?

ברש"י (על פסוק כא) כתב: "איש על שמו - כסדר תולדותם סדר האבנים, אדם לראובן, פטדה לשמעון, וכן כולם". לכאורה ברש"י לא ניתן מענה לשאלה זו כי דבריו יכולים להתפרש לב' פנים¹.

וראה בשפתי חכמים שדייק מלשון רש"י² שסדר תולדותם הכוונה לפי סדר האמהות שילדו

1. עיין במנחת חינוך (מצוה צג) שהבין רש"י מפרש כסדר לידתם. וכת"י כאן.

2. ממה שכתב רש"י 'תולדותם', ובתורה מצאנו כמה מקומות שנאמר בהם לשון זו כגון 'אלה תולדות נח' 'תולדות יצחק' 'תולדות ישמעאל'. שבכל אלו הסדר שבו נמנו התולדות הוא לפי מי שהעמיד תולדות תחילה, או מי שהעמיד את המספר הגדול ביותר, ולכן באבני האפוד שם נאמר בתורה ששמות השבטים סודרו לפי סדר תולדותם כתב רש"י שהכוונה לסדר לידתם, כדי לאפוקי מהמשמעות הפשוטה של תולדות בכל התורה שהוא לפי סדר האמהות, וכאן שבתורה לא נאמר שהסדר היה לפי תולדותם, ורש"י הוסיף לשון זו כדי לומר לנו שכאן סודרו שמות השבטים לפי סדר האמהות. (דיוק זה

ראשונה, כלומר כל בני אותה האם סודרו זה לאחר זה, על אף שהיו קטנים מבני אמהות אחרות. וכך היה הסדר: **בני לאה**, ראובן, שמעון, לוי, יהודה, יששכר, זבולון, ולאחמ"כ **בני בלהה**, דן, ונפתלי ואחריהם **בני זילפה**, גד, ואשר, ואחרונים **בני רחל**, יוסף ובנימין.³

וכך היה הסדר⁴:

ראובן	שמעון	לוי
יהודה	יששכר	זבולון
דן	נפתלי	גד
אשר	יוסף	בנימין

אולם ת"י מפרש באופן שונה:

[ז]...סדרא חד ועליהון חקיק ומפרש שמחת שבטיא ראובן שמעון ולוי: [יח] ושום סדרא תננא איזמורד וספירינון וכדכודי ועליהון חקיק ומפרש שמחת תלתא שבטיא יהודה דן ונפתלי: [יט] ושום סדרא תלתאה קנפירינון וערקין ועין עיגל ועליהון חקיק ומפרש שמחת תלתא שבטיא גד ואשר ויששכר: [כ] ושום סדרא רביעאה פרום ימא רבא ובירליוות חלא ומרגניית אפנטורין ועליהון חקיק ומפרש שמחת תלתא שבטיא זבולון יוסף ובנימין משקעין בדהב יהון באשלמותהון:

מת"י עולה שסדר האבנים היה לפי סדר לידתם, וכך סודרו השמות:

ראובן	שמעון	לוי
יהודה	דן	נפתלי
גד	אשר	יששכר
זבולון	יוסף	בנימין

***

נכתב בשפתי חכמים על פסוקי האפוד עיי"ש

3. וכסדר זה מפורש גם בתרגום ירושלמי כאן. בדעת זקנים בשם ר"ת עיין לעיל על פסוקי האפוד. וברבנו בחיי.
4. טבלה זו המחולקת לשלושה טורים וארבעה שורות, היא לפי ההבנה שלשון 'טור' שנאמרה בתורה הכוונה לשורה. אולם שיטת המנחת חינוך (מצוה צג) שטור הכוונה לטור כפשוטו ולדבריו אבני החושן שובצו בארבעה טורים ושלושה שורות.

האורים והתומים • מהו סוד כוחם של האורים ותומים?

(שמות כח, ל) וְנָתַתְּ אֶל חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת הָאֲוִדִים וְאֶת הַתְּמוּיִם וְהָיוּ עַל לֵב אֶהְרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי יְיָ וְנִשְׂאָ אֶהְרֹן אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לִבּוֹ לִפְנֵי יְיָ תָּמִיד:

מה היה תפקידם של האורים ותומים? ומכח מה פעלו את פעולתם?

וְתַתֵּן בְּחֹשֶׁן דִּינָא יַת אֲוִרָא דְמְנַהֲרִין מְלִיחֹן וּמְפָרְסִין טְמִירֵן דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְיַת תְּמוּיָא דְּמִשְׁלִימִין בְּעוֹבְדֵיהוֹן לְכַהֲנָא רַבָּא דְּתַבְעֵ אֹיֻלְפָן מִן קָדָם יְיָ בְּהוֹן דְּבַהוֹן חֲקִיק וּמְפָרֵשׁ שְׂמָא רַבָּא וְקֹדֵישָׁא דְּבֵיהּ אֶתְבְּרִין תְּלַת מְאָה וְעֵישְׂרֵתֵי עֲלֻמָּא וְחֲקִיק וּמְפָרֵשׁ בְּאֶבֶן שְׂתֵיָה דְּבַהּ חֲתָם מְאִירֵי עֲלֻמָּא פּוּם תְּהוּמָא רַבָּא מִן שִׁירוּיָא וְכָל מֵאֵן דְּמִדְּפֵר הֵהוּא שְׂמָא קֹדֵישָׁא בְּשַׁעַת אֲנִיקֵי מִשְׁתַּזְיֵב וְטְמִירֵן מְגֻלִּין וְיֵהוֹן עַל לְבָא דְּאֶהְרֹן בְּזִמְן מִיעֲלִיָּה קָדָם יְיָ וְיִטּוּל אֶהְרֹן יַת דִּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבֵיהּ קָדָם יְיָ תְּדִירָא:

[ותתן בחושן המשפט את האורים שמאירים דבריהם, ומפרסמים הטמונות של בני ישראל, ואת התומים שמשלימים במעשיהם לכהן הגדול שבא לבקש (לשאל) מלפני ה' בהם, שבהם חקוק ומפורש שמו הגדול והקדוש שבו נבראו שלוש מאות ועשרה עולמות, וחקוק ומפורש באבן השתיה שבה חתם אדון העולם את פי התהום הגדול מבתחילה, וכל מי שמזכיר אותו שם קדוש בשעת צערו ניצל, וטמונות מתגלות לו. ויהיו על לבו של אהרן בזמן כניסתו לפני ה', ויטול אהרן את דין בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד].

ת"י סבור כדברי חז"ל שהובאו ברש"י אודות מקור כוחם של האו"ת: "הוא כתב שם המפורש שהיה נותנו בתוך כפלי החשן, שעל ידו הוא מאיר דבריו ומתמם את דבריו" (יזמא עג). אך בת"י נראה שאופן כתיבת השם היה בצורה של חקיקה על האו"ת, ולא כרש"י שהיה נתון בין הכפלים.

בת"י נוסף שבשם זה נבראו כל העולמות, ובכח שם זה נעצרו מי התהום, וכל מי שמזכיר אותו בעת צרתו ניצול⁵. יש להוסיף מה שנכתב בת"י בכמה מקומות (לעיל) ששם זה היה חקוק על המטה של משה רבנו ומכח זה עשת את האותות במצרים, ובקע את הים והוציא מים מהסלע.

(שמות כה, לד) פְּעֻמֹן זָהָב וְרִמּוֹן פְּעֻמֹן זָהָב וְרִמּוֹן עַל שׁוּלֵי הַמַּעִיל סְבִיב:

כמה רימונים היה בסה"כ?

בגמרא (זבחים פח:): מבואר שהיה שלושים ושש רימונים מכל צד ובסה"כ שבעים ושתיים.

בת"י כאן אומר סכום אחר:

חִיזוּרָא דְדִהָבָא וְרִמּוֹנָא דְתַקְלָתָא וְדַצְבָּע זְהוּרִי חִיזוּרָא דְדִהָבָא וְרִמּוֹנָא
דְתַקְלָתָא וְדַצְבָּע זְהוּרִי עַל שִׁיפּוּלֵי מִינְטָר מְעִילָא חִזוּר חִזוּר סְכוּמְהוֹן
שְׁבַעִין וְחָד:

[מחזור של פעמון זהב ורימון תכלת וארגמן ותולעת שני. מחזור של פעמון זהב ורימון תכלת וארגמן ותולעת שני. על שיפולי המעיל סביב מנינם שבעים ואחד].

יש חומשים שסברו שיש כאן טעות דפוס והגיהו כאן שבעים ושתיים, בפרט שבת"י בפרשת פקודי (לט, כו) כותב להדיא שהיה בסה"כ שבעים. ולכן הליטו שבב' המקומות נפלה טעות והמנין הוא כמו שכתוב בגמרא.

5. ראה מה שכתב בעל ספר הפליא בהקדמתו: "וכל רבותינו אוסרים להזכיר שם המפורש אלא בקדושה וטהרה בעת צרה ח"ו, ולא בכל עת". ובאו"ח (לעיל ד, א) הפליג בגודל כוחה של הזכרת השם המפורש: "שם המפורש יפליא עשות יקנה כל הקנינים בין מעלות המורגשות, בין מעלות האושר והחכמה, גם יפליא נפלאות מדרכי ה'".

אולם מצינו מקור לכל גירסא:

בזוהר (ח"ג רנ.) אמרו: שמנינם היה שבעים. ובמדרש לקח טוב (כאן) נכתב שהיה שלושים וחמשה מכל צד ובסה"כ שבעים, ועוד אחד גדול באמצע שהוא השבעים ואחד כנגד הסנהדרין.

וביישוב הסתירה בת"י יש שרצו לומר שכשם שהיה הבדל בין לוחות ראשונות ללוחות שניות, כך מצאנו כמה הבדלים בצורת הבגדים בין מה שנאמר בפרת תצוה למה שהתבצע בפרשת פקודי, והסיבה לכך היא בפגמים של חטא העגל שמכחם הוצטרכו כל מיני דברים להשתנות. [ראה סתירה בתרגום אונקלוס בנושא הפעמונים האם הפעמונים היו בתוך הרימונים או ביניהם, בין פרשת תצוה לפרשת פקודי].

תכלית בגדי הכהונה המבוארים בתרגום יונתן

אבני האפוד - מזכרת זכות השבטים (כח, יב)

חושן המשפט - לכפר על עיוות הדיינים. (כח, טו)

שמות השבטים על אבני החושן - לזיכרון טוב לפני ה' (כח, כט)

ארבעה טורי האבן - כנגד ארבעה רוחות השמים. (כח, יז)

הציץ - מכפר על עזי פנים. ונקרא 'נזר הקודש' משום השם הקדוש שרשום עליו. (כח, לז)

הכתונת - לכפר על שפיכת דם זכאי. (כח, לט)

המצנפת - לכפר על גסי הרוח. (כח, לט)

כל הנוגע במזבח יקדש • האם יש איסור לזר לגעת במזבח?

(שמות כט, לז) שְׁבַעַת יָמִים תִּכַּפֵּר עַל הַמִּזְבֵּחַ וְקִדְשֶׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קְדָשִׁים כָּל הַנִּגַּע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:

מהו כל הנוגע במזבח יקדש?

ברש"י מפרש שכל מה שיעלה על המזבח אפילו הוא קרבן פסול, התקדש ע"י המזבח להכשירו שלא ירד. אולם בת"י מפרש באופן אחר:

שׁוֹבְעָא יוֹמִין תִּכַּפֵּר עַל מִדְּבָחָא וְתִקְדִּישׁ יְתִיה וְיְהִי מִדְּבָחָא קוֹדֶשׁ קוֹדְשִׁין כָּל דִּי־קָרַב בְּמִדְּבָחָא יִתְקַדֵּשׁ מִן בְּנֵי אַהֲרֹן בְּרַם מִן שְׂאֵר עַמָּא לִית אֶפְשֵׁר לְהוֹן לְמִקְרַב דִּלְמָא יִתְקַדֵּין בְּאַשָׁא מְצַלְהָבָא דְנַפְיָא מִן קוֹדְשִׁיא:

[שבעה ימים תכפר על המזבח ותקדש אותו ויהיה המזבח קודש קודשים, כל מי שיתקרב למזבח יתקדש (בתחילה) מן בני אהרן, אולם משאר העם אינם יכולים להתקרב שמא ישרפו באש לזהות שתצא מן הקודש].

ת"י מבאר שיש כאן אזהרה לכהנים שיתקדשו לפני קרבנם אל המזבח, ואזהרה לישראל שלא יתקרבו למזבח כלל, שמא ישרפו באש לזהות שתצא מן הקודש⁶.

בתו"ש הקשה מהרמב"ם (כלי המקדש פ"ג ה"ט) שכתב שמותר לזר לגעת במזבח ורק לשם עבודה אסור. וביונתן נראה שאף לגעת בעלמא אסור. ואולי כוונת ת"י כשמתקרב לשם עבודה חייב כבר על הנגיעה, (נו"כ יונתן)

לא תעלו עליו קטורת זרה • האם איסור זה כולל גם ישראל שמקטיר קטורת?

**(שמות ל, ט) לא תעלו עליו קטורת זרה ועלה ומנחה
ונסך לא תסכו עליו:**

מהי קטורת זרה?

ברש"י פירש שכל קטורת של נדבה היא קטורת זרה שכולם זרות לו חוץ מזו. ומשמע שאף אם מקריב ישראל את קטורת הסמים בתורת נדבה עובר בלאו זה.

אולם ת"י כתב:

**לא תסקון עלוי קטורת בוסמין דעממין נוכראין ועלתא ומנחתא
וניסוכין לא תנסכון עלוי:**

[לא תעלו עליו קטורת בשמים של עמים זרים, ועולה ומנחה ונסך לא תנסכו עליו].

ובדבריו יתכנו ב' אפשרויות: א. שאם הגוים תרמו את קטורת הסמים לציבור, אסור להקטיר תרומה זו.

ב. שאסור להקטיר קטורת של עמים זרים, מרקחת אחרת וכמו שלמד הרמב"ן בתרגום אונקלוס שפירש: 'קטורת בוסמין נוכראין' ומפרש הרמב"ן שלא יעשו קטורת מסממנים אחרים, זולתי מה שהתורה ציוותה. ויתכן שגם ת"י מפרש כך, והביאור של "קטורת בוסמין דעממין נוכראין" אין הפירוש של גוים, אלא המינים שהגוים נוהגים להקטיר, אסור להקטיר על המזבח.

